

Miljønytt

2. Utgave - 2011

Årgang 17

- Resultat strandrydding
- Måling av luftforurensning
- Usortert avfall - restavfall
- Glass- og metall-
gjenvinning

Foto: Frantz Sortland

Ryddegjengen i Laukvik gjorde ryddedagen til en hyggelig skoledag, mens de plukket og registrerte marint avfall. Det ble både bading og pølsegrilling i tillegg til en god fangst av marint avfall.

Reduserte utslipp av de verste miljøgiftene

Rapporten "Nasjonale utslipp av prioriterte miljøgifter 2008" viser samlede utslipp til luft, vann og jord i Norge, av 30 prioriterte stoffer og stoffgrupper. Disse 30 stoffene/stoffgruppene står på en nasjonal prioriteringsliste der målet har vært vesentlige kutt innen 2010. Tallene i rapporten viser at for de fleste stoffene er de nasjonale utslippene redusert med over 50 % fra 1995. Og for mange av disse miljøgiftene betydelig mer.

Hva er miljøgifter?

Miljøgifter er kjemikalier som er giftige for miljøet, forblir lenge i kretsløpet, hopper seg opp i kroppen til dyr og mennesker, og har alvorlige langtidsvirkninger.

Av de mer kjente miljøgiftene som inngår i prioriteringslista er arsen, bly, bromerte flammehemmere, kvikksølv, dioksiner, kadmium, krom, kvikksølv og polyklorete bifenyl (PCB). Bruken av enkelte bromerte flammehemmere i ulike produkter har økt. Derfor er det her registrert en økning i utslippene.

Stadig lages det nye stoffer som tilsettes i produkter vi kjøper. Globalt er det utviklet tusenvis av potensielt helse- og miljøfarlige kjemikalier. Mesteparten av miljøgiftene i Norge kommer ikke fra egen industri, slik som tidligere, men via luft- og havstrømmer fra andre land, og produkter vi importerer som til slutt blir avfall.

Norske myndigheter samarbeider tett med andre europeiske land for strengere reguleringer og økt kunnskap om stadig flere stoffer. Lokalt kan hver og en av oss bidra til et renere miljø ved å sortere og levere utrangerte produkter/avfall til godkjente mottak. På LAS sine miljøstasjoner er det lagt til rette for dette. Å kaste avfall på havet eller sette fyr på det i strandkanten skal definitivt være et tilbaketrukket stadium.

Einar Solvang, daglig leder

Følgende steder ble ryddet:

Bunesstranda	Vågan (Vestvågøy)	Skokkelvika	Laukvik naturreservat
Reine indre havn	Lilleidetholmen	Sversvika	Laukvikfjæra
Moskenesvågen	Malnes	Lekneshavn	Åvågen-Gimsøyene
Besselvågen mot fyret	Uttakleiv	Løkta	Rekvika og Badestranda
Flakstadsanden	Trollfjæra/Ballstad	Langneset (Tangstad)	Langosen
Rambergsanden	Holsøya	Ure	Skolefjæra Digermulen
Horndalen	Steine	Sandøya - Vestresand	Homan/Trollskaret
Kvalvika	Bergslettavika/Rettvika	Brandsholmen	Breivollfjæra
Skjelfjord	Tussan	Ursvika	(Andel av området som ble
Sandberg-Bergsøya	Æsholmen	Brenna	ryddet, varierte fra sted til sted.)

13 tonn marint avfall!

Når “fangsten” i hovedsak består av plast i forskjellige varianter, så kan det fastslås at det blir volum ut av det! Tusen takk alle Lofotinger som har vært med og bidratt i ryddingen av strender og kystlinje!

Nesten 5 mil ble ryddet*, og 469 personer deltok i Strandryddeuka** som ble gjennomført i kommunene Moskenes, Flakstad, Vestvågøy og Vågan. Stor takk også til kommunene som samarbeidspartner og prosjektdeltager!

Alt avfallet som ble funnet ble registrert etter metodikken til Ocean Concervancy, og i samarbeid med Hold Norge Rent.

Er du interessert i den endelige rapporten og/eller mer informasjon om marint avfall, ta kontakt med oss på LAS, eller les mer på våre websider: www.las-lofoten.no

*Selvmeldte meter **Summen av antall personer som ryddet per strand.

Den største glede du kan ha, er å gjøre andre glad - men jammen føltes det godt etter å ha bidratt til ryddingen også!

Nok en gang; TUSEN TAKK til alle som har bidratt!
- Sammen holder vi Lofoten ren!

Foto: Inger Anne Nyhus

Det ble blant annet funnet:

- 2313 plastflasker + 858 drikkeflasker
- 1427 korker i plast og metall
- 224 take-away matemballasje
- 147 sko
- 627 vaskemiddelflasker
- 2425 pakkebånd/strips
- 195 garn
- 308 olje-/bensinkanner
- 2715 taustumper under 50 cm
- 1297 tau over 50 cm
- 17 sprøyter
- 45 dekk

Hyggelig at Miljø- og utviklingsminister Erik Solheim tok seg tid til et møte.
Foto: Lofotposten v/ John A. Storhaug

Målestasjonen på Andenes. Foto: NILU

Organiske miljøgifter er giftige og/eller lite nedbrytbare og akkumuleres i organismen. F.eks PCB, dioksiner, PAH, ftalater og bromerte flammehemmere.

Tilførselsprogrammet er et samarbeid mellom blant annet Norsk institutt for havforskning (NIVA), Norsk institutt for luftforskning (NILU), Havforskningsinstituttet (IMR), Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning (NIFES), Statens strålevern (NRPA) og Bjerkenes-senteret for klimaforskning (BCCR).

Kilde: klif.no og Tilførselsprogrammet 2010, Atmosfærisk tilførsel - Overvåkning på Andenes (Klif).

Til lands og til vanns og i lufta med...

Forurensning kan fraktes over store avstander med vind og luftstrømmer, og således er det også av interesse å finne ut hvilke mengder og miljøgifter som kommer luftveien til Norge. For bedre å overvåke Barentshavet og landområdene her nord, har det blitt etablert en ny målestasjon på Andøya.

Målestasjonen skal gi en bedre oversikt over miljøfarlige stoffer i nordområdene, og overvåkningsprogrammet inkluderer organiske miljøgifter, hovedkomponenter og sporelementer, samt målinger av CO/CO₂ og metrologi. Fra før var det observatorier kun på Svalbard (Zeppelin) og i Sør-Norge (Birkenes).

Resultatene etter ett års drift viser at for de uorganiske forbindelsene SO₂ (svoveldioksid) og SO₄ (sulfat), er nivåene relativt høye, om enn lavere enn sør i landet. Ut over det er komponentene veldig lave, forteller seniorforsker Wenche Aas hos NILU.

I våre områder er hovedkilden for tilførsel av luftforurensning langveis fra. Dette skyldes at det er få andre forurensningskilder i området, samt enkeltstoffers fysiske egenskaper som gjør at de lett kan transporteres langt. Industri, landbruk og befolkningen på det europeiske kontinentet fører forurensede stoffer med luftmassene over Sør-Norge. Her nord bidrar i tillegg luftmasser fra Asia og Nord-Amerika til avsetning av forurensede stoffer, forteller Aas videre.

For tungmetaller kan man observere enkelte episoder som sannsynligvis skyldes utslipp på Kola-halvøya i Russland.

De fleste komponenter har høyest konsentrasjon om vinteren og lavest om sommeren. Dette skyldes plasseringen av et høytrykkssystem over Sibir som presser den arktiske front vinter og vår slik at luftmassene fra viktige forurensningsområder kan transporteres mot arktiske strøk.

Over tid vil man få bedre data å sammenligne med, og variasjon og endringer kan lettere måles. Vi forsikrer til slutt om at det er små verdier det er snakk og at den friske luften her i Lofoten fortsatt er god for helsa.

Arven

“Gjennom den du var og det du har lært oss, er du her fortsatt”. Noen ord i en minnetale sa i grunnen alt, for gener er bare en del av helheten. Hvis vi kan tillate oss å være litt filosofisk på lekmannsgrunnlag, setter grunnverdien og kunnskapen som bringes videre i arverekken også dype spor.

Med omsorg har Annemor formidlet kakeoppskrifter og tatt oss med i bærslogen. Bestefar har holdt i hånda mens han fortalte om fugler og introduserte oss for hammer og spiker. Gode minner som vi har tatt med oss og bruker i hverdagen.

Og det er kanskje din største glede også, å få se at de du er glad i og investerer tid i, faktisk gjør godt og har fått gode holdninger.

Når det gjelder avfall, var avfallet samfunnet produserte i tidligere tider biologisk nedbrytbart. For selv om mengden hestepærer skapte problemer i byene, ble mye gjenvunnet eller gitt til de fattige. På enkelte områder endrer imidlertid ting seg, og avfall-ets innhold og omfang er et eksempel på dette. Selv om vi fortsatt gir litt til fattige, har hesten blitt byttet ut med bil og vi har fått ord som “forbruk” og “materialisme” i dagligtalen. Vi har fått plast som varer nesten evig, samt shopping som hobby!

Mengden og innholdet gjør at vi må kildesortere og levere avfallet til godkjente mottak, både for å benytte avfallet som nytt råstoff eller energi, og for å beskytte naturen mot farlige stoffer. Grunntanken endrer seg imidlertid ikke, man må bevare naturen som ressurs også for fremtiden - til glede og nytte for de som kommer etter oss.

For man høster som man sår, og da er vel omsorg og tid til veiledning en god investering? Godt er det da å se hvor mange lærere, foreldre og besteforeldre som investerer tid, og yter det lille ekstra, ved å ta med seg barn og ungdom til en strandrydding. Godt er det å se alle ildsjeler som vekker andre til dyst.

Man vil helst tro at alle som har bidratt til ryddingen har forstått at det ikke er lurt å kaste/miste avfallet i naturen, enten det er i det våte element eller på land. Frukten av ryddeaksjonene vil i såfall være at mindre mengder avfall blir kastet på havet og i strandsonen. Og det er godt.

Gap-analyser er en fin ting, og kanskje bør vi alle stille oss spørsmålet om hvilke omgivelser vi ønsker (målsetting) og så finne veien for å nå frem dit. Hvem vil vi være for våre barn, barnebarn, venner og kollegaer?

Spørsmålet er kort og godt hvilken arv vil du gi videre. Hvilke spor skal stå etter deg?

Et ung par kjøpte tomt til å bygge hus. Da de begynte å grave fant de masse gammelt søppel som påførte de nye eierene merarbeid og ekstra kostnader. Er det å etterlate seg et godt spor?

Å brenne materialer med tjærepapp og møbler med bromerte flammehemmere i fjæra for å spre giftstoffer og sjenerende lukt til naboer og turgåere. Er det å etterlate seg et godt spor?

Glunten på bildet er “komposteringsassistent”, og synes det er spennende å se at det ryker av kompostbingen. Med seg på lasset får han kunnskap om at matrester blir til den flotteste matjord og at god jord gir jordbær som er gode

å smake på, særlig med sukker og fløte!

Gode verdier og minner å ta med seg på ferden!

Vet du forskjellen på

Det første man som oftest legger merke til er prisen. For der usortert avfall koster 3,45 kr/kg koster restavfall bare 2,18 kr/kg*!

Det skal lønne seg å sortere!

Leverer man 100 kg usortert avfall, sparer man minst kr 127,- på å sortere ut det avfall som kan gjenvinnes. For i tillegg til prisdifferansen vil vekten også reduseres når avfall som skal miljøsaneres eller som kan gjenvinnes, sorteres ut og leveres gratis eller til en lavere pris.

Usortert avfall betyr at avfallet som leveres inneholder fraksjoner/avfallstyper som kan gjenvinnes eller som er farlig avfall. Når avfallet kommer inn til mottaket må LAS selv bruke ressurser på å sortere dette ut, noe som gir en økt kostnad og dermed en økt pris til deg som leverer.

Hva blir det til?

Med oppvaskbørste eller oppvaskmaskin blir glass- og metallemballasjen rengjort i mange lofotske hjem. Deretter puttes det gjerne i en plastpose til det leveres i en av glass- og metallgjenvinningscontainerene som står utplassert i Lofoten.

Men hva skjer så? Når containeren er full blir den tømt, og innholdet blir kjørt opp til sorteringsanlegget i Haugen. Her blir glass- og metallemballasjen lagret til mengden har blitt stor nok til å fylle et vogntog. All innsamlet emballasje blir levert til Syklus (tidl. Norsk glass- og metallgjenvinning), som har et moderne og avansert anlegg for gjenvinning av glass og metall på Onsøy utenfor Fredrikstad.

En del av glasset går videre til et anlegg i Skjåk i Oppland, som produserer Glasopor skumglass.

Glass- og metallemballasjen som kommer fra Lofoten er blandet, men ved å sende blandingen gjennom en separasjonsprosess vil aluminium og stål (blikk) skilles fra hverandre etter hva som er magnetisk og ikke. Glasset blir optisk lest og fotografert i sorteringssprosessen som skiller klart og farget glass.

Det homogene råmaterialet blir så smeltet om og benyttet

I disse glass- og metallcontainerene kan du putte glass- og metallemballasje.

Ankommet Syklus fabrikk, skilles metall og glass for seg.

Blikk (stål) og aluminium skilles fra hverandre ved hjelp av en magnet.

usortert avfall og restavfall?

Restavfall derimot er det avfallet som blir igjen etter sorteringen, og som ikke kan benyttes til noe annet enn energigjenvinning. Ved å ta utgangspunkt i husholdningsavfall, så betyr det at matavfall, aviser, kartonger og EE-avfall er fjernet før avfallet kastes.

Det samme prinsippet gjelder for bygningsavfall, eller for alt som skal kastes fra boden eller garasjen.

Malingsbøtter, ledninger, trevirke, jern og metaller er eksempler på avfall som skal sorteres ut, men som ofte kommer sammen med restavfallet -og da blir avfallet kategorisert som usortert avfall. Det skal lønne seg å sortere!!

*gjelder levering på miljøstasjonene. Ved levering Haugen er prisen kr 1,95. Gjeldene pris per sept. 2011.

Når avfallet er sortert kan det gjenvinnes. Metall fra gamle sykler smeltes om, og blir benyttet til nye ting bestående av metall.

Glasset kommer for seg.

Her har farget glass blitt skilt ut.

*Glasset smeltes til nytt glass
(bilder: Syklus)*

som råmateriale. I Norge blir det hvert år samlet inn 58 000 tonn glassemballasje og 8000 tonn metallemballasje. Dette er en returgrad på henholdvis 90% og 67%.
(kilde: www.syklus.no)

I Lofoten ble det i 2010 levert inn ca. 150 tonn samlet av glass og metallemballasje.

Av det gjenvunnede glasset blir det blant annet laget nytt emballasjegglass, glava og glassopor.

Glassopor er et nytt produkt som benyttes til fyllmasse for vei, og som byggeelement på lik linje med leca. Glassoporen har den fordelen at den ikke suger vann, noe som gir nye muligheter i bygg og anleggssektoren.

Metall har et enda bredere gjenbruksområde og kan smeltes om til alle ting som er laget av metall.

Husk: kun emballasje!

På grunn av forskjellig smeltetemperatur i glass, kan ikke alt glass gjenvinnes per idag. Kommer det planglass/vindusglass, peisglass, speil, drikkeglass, porselen eller krus inn i omsmeltingsprosessen blir det klumper i blandingen, og glassmassen blir ubrukelig for gjenvinning. Siden det er vanskelig å se forskjell på et skår av planglass og et skår fra et syltetøyglass må man gå ut fra bruksområde, og derfor er det kun emballasjegglass som blir benyttet.

Møt oss på Matfestival!

24.-25. September er vi invitert til "Naturligvis" Matfestivalen i Lofoten. Blant gourmetretter og søte kaker vil vi være tilstede i Lofothallen, på Leknes, lørdag fra kl. 15.00-16.00.

Hvis du lurer på hvorfor et avfallsselskap blir invitert med til en matfestival, så er det fordi maten vi dyrker, fanger eller holder i fjøset, trenger rene omgivelser for å bli god mat. Og i LAS står vi på for at vi sammen skal holde Lofoten ren!

Har du spørsmål om kildesortering, marint avfall eller kompostering, så vet du hvor du finner oss. Og husk **ekstratrekning i kartonglotteriet!**

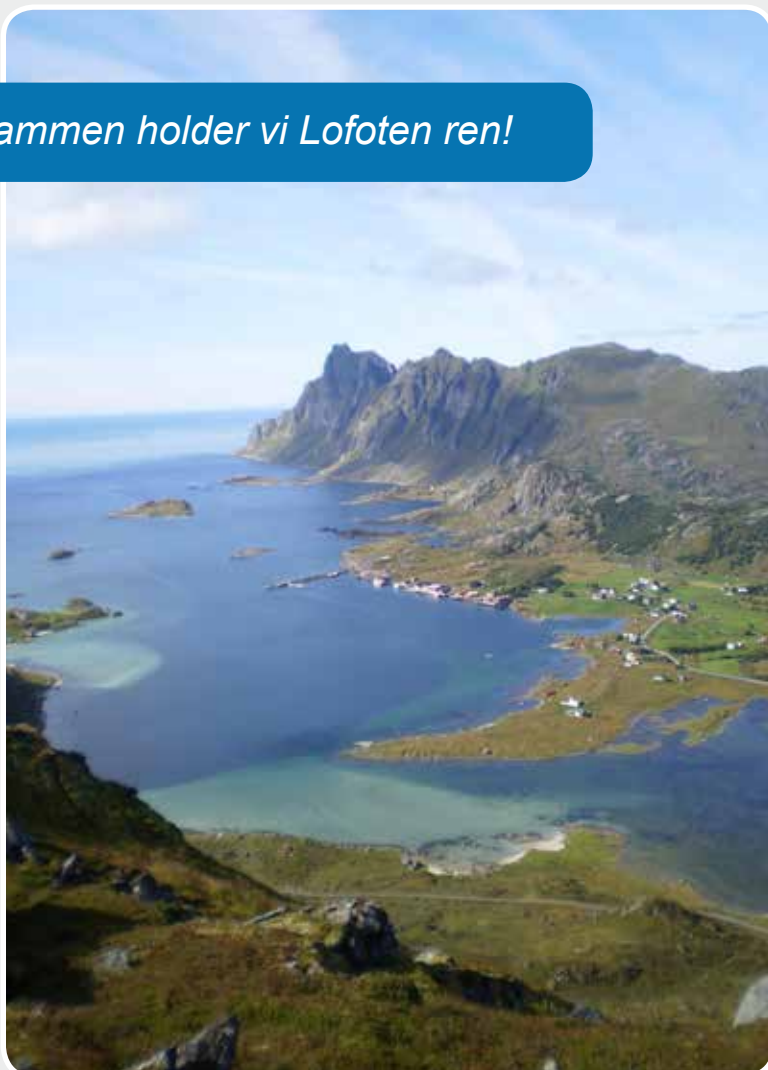
www.lofoten.no

Hvorfor gulsekken står i veikanten?

I løpet av sommeren får vi mange spørsmål om hvorfor gulsekken står i veikanten. Gulsekken er restavfall, og blir plukket opp på restavfallsruta.

Sammen holder vi Lofoten ren!

Lofoten Avfallsselskap IKS